

Nūjošanas ietekme uz veselības rādītājiem pacienti ar 2. tipa cukura diabētu: sistemātisks literatūras pārskats

Irēna Upeniece, Daina Šmite, Voldemārs Arnis

Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas fakultāte, Latvija

Ievads. Nūjošana ir cilvēku veselībai sevišķi draudzīgs fizisko aktivitāšu veids. Nūjošanas (no angļu valodas: *Nordic walking*) dzimtene ir Somija. Nūjošana var šķist gana vienkārša, taču ir jāiemācās pareiza tehnika, jāizvēlas atbilstošs ekipējums un jāievēro pareiza nodarbību metodika. Pateicoties pareizai teknikai, tiek nodarbināta liela daļa muskuļu (90%), veidotas biomehāniski pareizas kustības. Adekvāti dozētas fiziskās aktivitātes ir neatņemama 2. tipa cukura diabēta (*T2DM*) slimnieku ārstēšanas sastāvdaļa. Vairāki pētījumi ir apliecinājuši pozitīvos fizisko aktivitāšu efektus šai pacientu grupai. Fizisko aktivitāšu ietekmē samazinās kardiovaskulārie riski (hipertensija, dislipidēmija, tauku akumulācija u. c.), palielinās insulīna jutība.

Darba mērķis. Apkopot literatūrā pieejamos pierādījumus nūjošanas efektivitātei veselības rādītāju uzlabošanā pacientiem ar *T2DM*.

Materiāls un metodes. Kā datu vākšanas avoti tika izmantotas tiešsaistes datubāzes *PubMed* un *Cochrane Library*. Tika veikta pētījumu atlase, pamatojoties uz atslēgvārdiem “*Nordic walking and type 2 diabetes mellitus*” un “*Nordic walking and diabetes*” un publicēšanas gadu (t. i., publicēti laikposmā no 2003. līdz 2013. gadam). Tēmai atbilstoši bija pētījumi, kuros tika pētīta nūjošana pacientiem ar *T2DM*. Atlasītie pētījumi tika iekļauti tālākā apkopojumā un analizē, ņemot vērā iekļaušanas kritērijus, kas tika izveidoti pēc *PRISMA* rekomendācijām. Tika iekļauti randomizēti kontrolēti pētījumi, kuros eksperimentālajai grupai bija pielietota nūjošana pēc konkretizētas metodikas, kas salīdzināta ar kontroles grupu.

Pētījumu kvalitāte tika izvērtēta, balstoties uz *PEDro* datu bāzē atrodamo kvalitātes novērtējumu. Šī skala izveidota, lai varētu novērtēt pētījumu kvalitāti. Tā sastāv no 11 punktiem, un maksimālais novērtējums ir 10 balles.

Rezultāti. Sākotnēji, balstoties uz izvēlētajiem atslēgvārdiem un publicēšanas gadu, tika atrasti 10 pētījumi. Tēmai atbilstoši izrādījās 6 pētījumi, no kuriem tālāk tika izslēgtas kopijas. No atlasītajiem pētījumiem trīs atbilda iekļaušanas kritērijiem un tika iekļauti sistemātiskajā pārskatā.

Visiem iekļautajiem pētījumiem [*Fritz, et al., 2013; Fritz, et al., 2011; Gram, et al., 2010*] bija noteikta pētījuma kvalitāte *PEDro* datubāzē, un tā atbilda augstai kvalitātei (6 balles no 10).

Secinājumi. Analizēto pētījumu rezultāti apstiprina, ka vidējas intensitātes nūjošanas nodarbības (divos pētījumos bez pārraudzības, bet vienā ar pārraudzību), 5 stundas katru nedēļu un kopumā 4 mēnešus, rada atsevišķu veselības rādītāju uzlabojumus pacientiem ar *T2DM*. Ir vidēji pierādījumi (viens augstas kvalitātes *RCT* pētījums) miega kvalitātes, antropometrisko rādītāju (*BMI ect.*) un slodzes tolerances uzlabojumam pacientiem ar *T2DM*, kā arī vienā augstas kvalitātes *RCT* apstiprināts, ka 4 mēnešu nūjošanas programma pacientiem ar *T2DM* ticami neietekmē *HbA1c* rādītājus ne īstermiņā, ne ilgtermiņā.